

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น

ศศิธร ไชยชนะ*, วิกร ตันทงทโต**, จุฬารัตน์ วัฒนนะ***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น สร้างโดยใช้แนวคิดขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและใช้กระบวนการคิดเป็น เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ ได้รับการตรวจคุณภาพของกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ ว่ามีเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตรงตามวัตถุประสงค์ (2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรม ใช้แบบแผนการทดลอง แบบกลุ่มเดี่ยวและวัดผลหลังการทดลอง กับนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน คือ (1) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้และการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ (2) การวางแผนการเรียนรู้ (3) การแสวงหาแหล่งวิทยาการ (4) การปฏิบัติ (5) การประเมินผลการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ ทั้ง 5 แผนใช้กระบวนการคิดเป็น เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ 2) ผลจากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษามีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยนักศึกษาทุกคนผ่านการประเมินร้อยละ 70 ขึ้นไป มีความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับมากที่สุด จำนวน 17 คน ระดับมาก จำนวน 13 คน และมีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก ผลจากการเรียนรู้จึงเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาตนเองเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้, ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง, กระบวนการคิดเป็น, นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน

* นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** รองศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Corresponding author, email: sasithornchaichana@hotmail, Tel. 094-9162251

Received : June 1, 2019; Revised : August 13, 2019; Accepted : August 30, 2019

Learning Activity For Enhancing Self-directed Learning Abilities For Non-formal Education Student By Using Khit-Pen Process

Sasithorn Chaichana*, Vikorn Tantawutho**, Jularat Wattana***

Abstract

The purposes of this study were (1) to create the learning activity for enhancing self-directed learning abilities for non-formal education student by using Khit-Pen process. The activity was designed base on self-directed learning concept and used Khit-Pen process as a learning process. The experts agreement was performed in order to validate the activity design which consisted of content, Learning process, measurement and evaluation met the objectives. (2) to study the result of the learning activity. At this step the research design was One – Shot Case Pre-experimental study. The study group consisted of 30 volunteer high school students of Maung Chaingmai-district Non-formal and Informal education Center. Data analysis included frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows 1) Learning activity for enhancing self-directed learning abilities for non-formal education student by using Khit-Pen process consisted of 5 learning plans : (1) Learning needs and Goals setting (2) Planning (3) Identifying learning resources (4) Acting (5) Evaluating and Reflecting . Every plans used Khit-Pen process as the learning process. 2) The result of the learning activity could be managed according to 5 learning plans. All students gained self-directed learning abilities. The students were assessed and showed learning results at the level of 70 percent or more. There were 17 students who were confident in self-directed learning at the highest level while 13 students were confident at the high level. In overall, the students were satisfied with the learning activity at high level. The learning result was useful for students to apply their knowledge to develop themselves to be a lifelong learners.

Keywords : Learning Activity, Self – directed learning Abilities, Khit –Pen Process, Non- formal Education Student

* Student, Faculty of Education, Kasetsart University.

** Asst. Prof., Faculty of Education, Kasetsart University.

*** Assoc. Prof., Faculty of Education, Kasetsart University.

Corresponding author, email: sasithornchaichana@hotmail, Tel. 094-9162251

Received : June 1, 2019; **Revised** : August 13, 2019; **Accepted** : August 30, 2019

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 บัญญัติว่า หลักการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 กระบวนการเรียนรู้มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่ดี รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา 22 การจัดการศึกษา ยึดหลักการว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ต้องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้บุคคล เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สามารถเรียนรู้วิธีการที่จะเรียนรู้ สามารถแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ต่างๆ ได้ โดยสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ได้อย่างรู้เท่าทันเป็นอย่างดีและมีคุณภาพ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานทางการศึกษา ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชน อายุ 15 ปี ขึ้นไป ที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน ใช้ปรัชญา “คิดเป็น” เป็นแนวทางในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาคือ เพื่อให้ นักศึกษามี พื้นฐานความรู้สำหรับการดำรงชีวิต เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552) และจากงานวิจัยของ อารักษ์ อินทร์พยุง (2554) พบว่า ผลที่ต้องการให้เกิดกับนักศึกษาในการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ การมีทักษะในการแสวงหาความรู้ และการพัฒนาตนเอง เช่น สามารถจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองกับความต้องการของตนเอง โดยกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง แสวงหาแหล่งเรียนรู้ ใช้ทักษะกระบวนการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ใช้ทักษะกระบวนการตามหลักปรัชญา คิดเป็น ประกอบการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และสามารถตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ตนเองสนใจ ซึ่ง Knowles (1975) กล่าวว่า บุคคลที่เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่สามารถเรียนรู้ตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ เป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง เป็นผู้ที่สามารถควบคุมและนำตนเองได้ มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ กำหนดจุดมุ่งหมาย แสวงหาแหล่งวิทยาการ เลือกแผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีทักษะการวางแผนอย่างดี มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลจากข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ได้อย่างเหมาะสม สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2541) ได้อธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นการเรียนรู้ที่เคารพในศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งจะตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน โดยการยอมรับว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข และ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546) สนับสนุนว่า การที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการแสวงหาความรู้และทักษะใหม่ๆ และเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบให้แก่ผู้เรียนแต่ละคน ในการตัดสินใจทุกขั้นตอนการเรียนรู้ นอกจากนี้จากการวิจัยของบุญศิริ อนันตเศรษฐ์ (2544) พบว่า ผู้เรียนที่มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ด้วย

การนำตนเองสูง จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นคุณสมบัติของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างชัดเจน มีความภาคภูมิใจ มีความพึงพอใจที่ตนเองพัฒนาได้ ถ้าได้พยายามอย่างจริงจัง

การพัฒนา นักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน ให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงมีความสำคัญและจำเป็น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดวิธีการเรียนที่เน้นให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยจึงสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยให้นักศึกษาได้เรียนรู้การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง กำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผนการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งวิทยาการ ประเมินผลการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ และใช้กระบวนการคิดเป็น เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการที่นักศึกษาที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น นักศึกษา ควรมีพื้นฐานการคิดแบบคิดเป็น คือ คิดและตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รู้จักคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นผู้คิดไตร่ตรอง มีเหตุผล รอบคอบ ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น เป็นการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพที่เกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองแบบคนคิดเป็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น

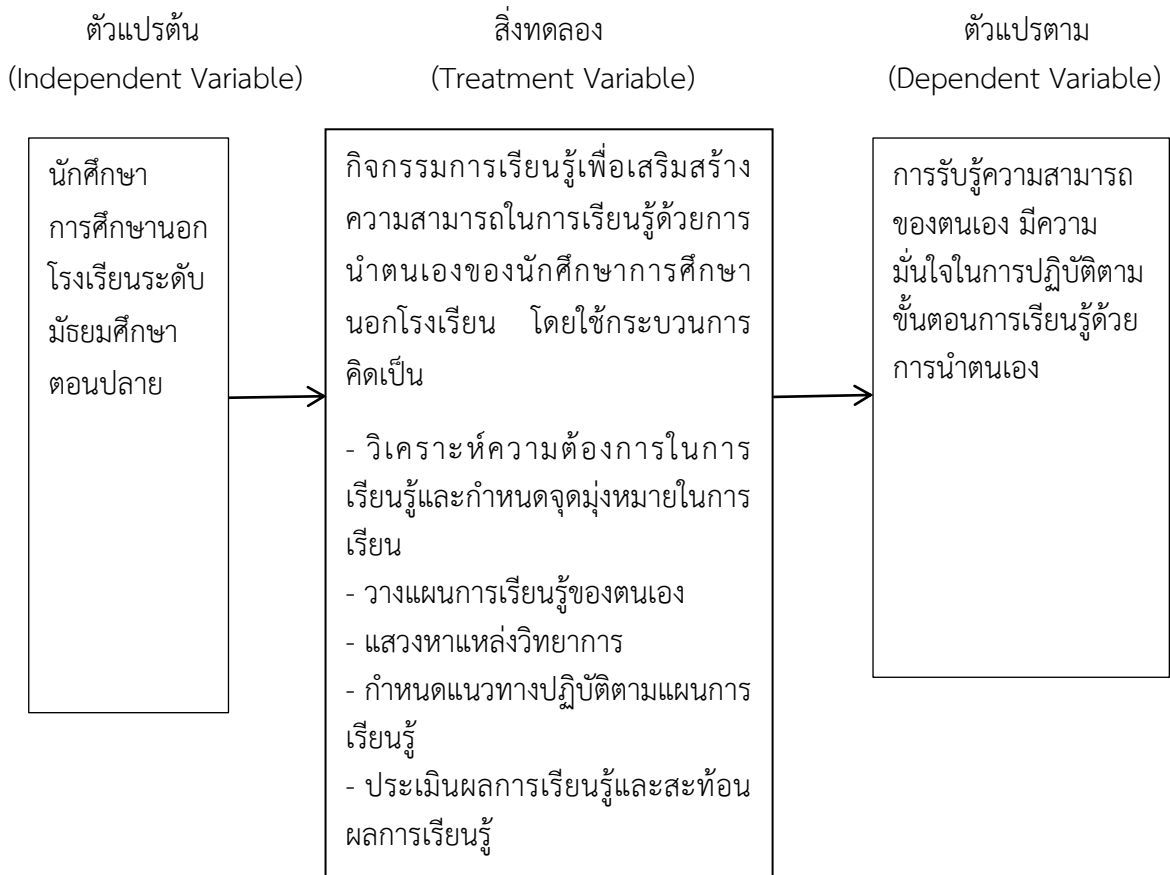
ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหา คือ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน คือ (1) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้และการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ (2) การวางแผนการเรียนรู้ (3) การแสวงหาแหล่งวิทยาการ (4) การปฏิบัติ (5) การประเมินผลการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้

ด้านกลุ่มที่ศึกษา คือนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ เป็นเพศชาย 11 คน เพศหญิง 19 คน มีอายุระหว่าง 16- 42 ปี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริการในร้านอาหาร ขายของ และรับจ้างทั่วไป

ด้านระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 วัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปใช้กับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษาเป็นผู้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น สร้างโดยการศึกษาแนวคิดขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของ Knowles (1975) Brockett & Hiemtra (1991) และ Costa & Kallick (2004) และนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่จะนำมาใช้เป็นแนวคิดในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis: A) การวินิจฉัยหรือรับรู้ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นด้านความรู้ หรือทักษะที่ใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อผิดพลาด และจุดอ่อนของความรู้ การกระทำดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย (Goals Setting : G) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ของตนเอง โดยกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ และกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดได้ และมีผลลัพธ์เป็นไปตามที่ตนเองคาดหวัง

ขั้นที่ 3 วางแผนการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan : P) การกำหนดวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีขั้นตอนการวางแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้คำถามหลัก 6 ข้อ ได้แก่ (1) สิ่งที่ต้องการเรียนนั้นคืออะไร (2) สิ่งที่ต้องการเรียนนั้นมีลักษณะอย่างไรและจะหาคำตอบโดยวิธีใด (3) มีแหล่งวิทยาการใดที่จะให้ข้อมูลที่ต้องการ (4) อะไรจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าต้องหาข้อมูลจากแหล่งนั้น (5) มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร (6) มีวิธีตรวจสอบอย่างไรว่า ตนเองได้บรรลุตามสิ่งที่ต้องการ ในการวางแผนการเรียนรู้ จะต้องวางแผนให้มีความเหมาะสมกับตนเอง โดยสามารถร่วมมือกับผู้อื่น เพื่อวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 4 เลือกแหล่งวิทยาการ (Resource : R) การเลือกแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมกับตนเอง

ขั้นที่ 5 ดำเนินการตามแผน (Take Action : ACT) การลงมือปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ของตนเอง

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการเรียนรู้ (Assess Learning : ASS) การประเมินผลจากการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้ โดยการเปรียบเทียบความต้องการในการเรียนรู้กับข้อมูลที่ได้ โดยประเมินว่า ข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ตอบสนองกับความต้องการในการเรียนรู้และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง เปรียบเทียบระดับความรู้ทักษะ ก่อนและหลังเรียนว่าก้าวหน้าเพียงใด

ขั้นที่ 7 การสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflecting Learning Outcome: RE) การศึกษาผลสะท้อนจากการปฏิบัติว่าเกิดการพัฒนาและได้เรียนรู้อะไรจากการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ เป็นการบูรณาการความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ที่ผ่านมา เกิดเป็นความรู้ใหม่ ที่จะนำไปใช้ในอนาคต

โดยในแต่ละขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ใช้กระบวนการคิดเป็น ตามแนวคิดของ ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ ซึ่งเป็นกระบวนการคิดแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูล 3 ด้าน คือ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคม และสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ มาประกอบการคิดเพื่อตัดสินใจ เลือกทางเลือกที่ดีที่สุด นำไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลการปฏิบัติ หากการปฏิบัติทำให้เกิดความพอใจ จะมีความสุข แต่ถ้าไม่พอใจจะกลับไปทบทวนสาเหตุของปัญหาใหม่ และดำเนินการตามกระบวนการคิดเป็น จนกว่าจะพบวิธีการแก้ปัญหาและเกิดความพอใจ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ สร้างเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน คือ (1) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้และการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ (2) การวางแผนการเรียนรู้ (3) การแสวงหาแหล่งวิทยาการ (4) การปฏิบัติ (5) การประเมินผลการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้

การสร้างแบบประเมินความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อให้ นักศึกษาได้ประเมินตนเองหลังการเรียนรู้ว่า มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองหรือไม่ในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เนื่องจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักศึกษากำหนดแนวทางการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักศึกษาเลือกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และวิธีการสะท้อนผลการเรียนรู้ นักศึกษาจึงไม่ได้นำแผนการเรียนรู้ของตนเองไปปฏิบัติจริง รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสร้างแบบประเมินความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยกำหนดประเด็นในการประเมินที่เกี่ยวข้องกับความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 5 ด้าน คือ การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ และการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งวิทยาการ การปฏิบัติ การประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนผลการเรียนรู้ ลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ คือมั่นใจมากที่สุด มั่นใจมาก มั่นใจปานกลาง มั่นใจน้อย และมั่นใจน้อยที่สุด

ส่วนแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการประเมินที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาได้แสดงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อประเด็นนั้นๆ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ให้ นักศึกษาเลือกระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุดในแต่ละประเด็นคำถาม ลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด ส่วนที่ 2 แบบประเมินปลายเปิด ให้นักศึกษาเขียน อธิบายความคิดเห็นของตนเองที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ใช้แบบแผนการทดลอง แบบกลุ่ม เดี่ยวและวัดผลหลังการทดลอง (วิกิร ตันทวาทโต และ วรทยา ธรรมกิตติภพ, 2554) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ ศึกษาคือ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โดยการประกาศเชิญชวนรับสมัครนักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม เป็นเวลา 2 อาทิตย์ และให้ นักศึกษาลงชื่อสมัครที่ครู กศน.ตำบล ได้นักศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน ซึ่งมีความเหมาะสมกับ การแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม ตามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ กลุ่มละ 6 คน จำนวน 5 กลุ่ม ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 2 วัน วัดความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากการทำใบงานและบันทึกหลังการเรียนรู้ หลังการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ วัดความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและวัดความพึง พอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้

เครื่องมือในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ใน แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มี ใบความรู้ ใบกิจกรรม ใบงาน บันทึกหลังการเรียนรู้ ได้รับการตรวจคุณภาพ ของกิจกรรมการเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด คิดเป็น ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน โดย ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน ใช้พื้นฐานแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง มีวิธีการจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ใช้กระบวนการคิดเป็น มีวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีเนื้อหาถูกต้อง ตามหลักวิชาการ มีการลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับนักศึกษา มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ใช้สื่อ การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวิธีการจัดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละประเด็น เท่ากับ 1 ส่วน ประเด็นการวัดผลการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีค่าดัชนีความ สอดคล้องเท่ากับ 0.60 ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้กิจกรรมการ เรียนรู้ฯ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. แบบประเมินความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านกลุ่มเดิม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ข้อคำถามตามแบบประเมินมีความเหมาะสมตรงตามประเด็นที่ ต้องการวัด 5 ด้าน คือ ความมั่นใจในความสามารถวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้และการกำหนด จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ความมั่นใจในความสามารถวางแผนการเรียนรู้ ความมั่นใจในความสามารถแสวงหา

แหล่งวิทยาการ ความมั่นใจในความสามารถในการปฏิบัติ ความมั่นใจในความสามารถในการตรวจสอบความสำเร็จ และการระบุนความพอใจในการเรียนรู้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องในทุกประเด็นเท่ากับ 1

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านกลุ่มเดิม มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ข้อคำถามตามแบบประเมินมีความเหมาะสมตรงตามประเด็นที่ต้องการวัดได้แก่ ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่ได้รับ ระยะเวลาในการเรียนรู้ และบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องกันในทุกประเด็นเท่ากับ 1

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มที่ศึกษา

ก่อนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่มที่ศึกษา ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล ซึ่งเป็นสิทธิของนักศึกษาในฐานะของผู้เข้าร่วมกิจกรรมและผู้ให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลทุกอย่างไม่ได้จากการวิจัยถือเป็นความลับและนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย เช่น การทำใบงาน ใบกิจกรรม แบบบันทึกหลังการเรียนรู้ แบบประเมินความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และแบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยเก็บรักษาโดยถ่ายเก็บเป็นไฟล์ข้อมูลที่เป็นความลับ และใส่รหัสป้องกัน โดยผู้วิจัยเป็นผู้รักษาหัสเพียงผู้เดียว ส่วนข้อมูลที่อยู่ในรูปเอกสาร เก็บรักษาโดยจัดใส่แฟ้มข้อมูลลับ เก็บใส่ตู้เอกสารส่วนตัว และติดกุญแจป้องกัน ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรักษากุญแจเพียงผู้เดียว โดยผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็นเวลา 5 ปี จากนั้นจะทำลายโดยการย่อยสลายและลบไฟล์ข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. หนังสือจากภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ส่งถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์จัดกิจกรรมกับนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 30 คน ของศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

2. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นครู จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่แผนที่ 1-5 และโดยดำเนินการจัดกิจกรรมระหว่างวันที่ 24 - 25 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุม ศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ กับนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 30 คน ใช้การแบ่งกลุ่มนักศึกษาตามประสบการณ์ โดยการพิจารณานักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานคล้ายคลึงกันอยู่กลุ่มเดียวกัน แบ่งกลุ่มนักศึกษาเป็น 5 กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มมีสมาชิกจำนวน 6 คนซึ่งมีความเหมาะสมกับการทำกิจกรรมการระดมความคิดเห็น และเป็นกลุ่มเดิมที่ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องตามแผนการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่ 1-5

4. ในแต่ละกลุ่มมีครูประจำกลุ่ม จำนวน 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา และให้ความรู้เพิ่มเติมแก่สมาชิกในกลุ่ม โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1 วัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการอบรมให้ความรู้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว กับครูประจำกลุ่ม จำนวน 5 คน เพื่อชี้แจงบทบาทหน้าที่ของครูประจำกลุ่ม วิธีการจัดกิจกรรม วิธีการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้ครูประจำกลุ่มรับบทบาทหน้าที่ และสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง

5. ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ครู (ผู้วิจัย) บรรยายความรู้พื้นฐาน เรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ใช้กิจกรรมนันทนาการสร้างความคุ้นเคย เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในการเรียนรู้ร่วมกัน

6. แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ มีใบความรู้ ใบกิจกรรม และใบงาน ให้ นักศึกษาได้ศึกษาและทำกิจกรรม หลังจากที่ได้เรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ครู ประจํากลุ่มและนักศึกษาร่วมกันสรุปบทเรียน และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้การเรียนรู้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาต้องเรียนรู้ตามลำดับ ตั้งแต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5 เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยการนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ในแต่ละแผน ไปใช้ในแผนต่อไป

7. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ วัดผลการเรียนรู้จากการทำใบงานตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ หากนักศึกษามีผลคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ให้ครูประจํากลุ่มให้ความรู้เพิ่มเติมในประเด็นที่นักศึกษาไม่ผ่านเกณฑ์ เป็นเวลา 10 นาที และให้ทำใบงานเดิมจนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ระหว่างการจัดการเรียนรู้ ครู (ผู้วิจัย) เป็นผู้สังเกตการทำกิจกรรม เมื่อเรียนรู้ครบทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ให้ นักศึกษาทำแบบประเมินความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คะแนนจากการทำใบงานรายบุคคล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ผลรวมของคะแนนจากการทำใบงานทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

2. ข้อมูลจากการบันทึกหลังการเรียนรู้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พิจารณาจากการเขียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ หากนักศึกษาเขียนอธิบายได้ถูกต้องตามเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ รวมทั้งการประเมินความพอใจในการเรียนรู้ หากนักศึกษามีความพอใจ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาได้เรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ หากนักศึกษาไม่พอใจในการเรียนรู้ ให้ครูประจํากลุ่มสอบถามในประเด็นที่นักศึกษายังไม่เข้าใจ และอธิบายเพิ่มเติม

3. ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนที่ 1 ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยพิจารณาจากการเขียนอธิบายตามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

1. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักศึกษาศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น สร้างโดยใช้แนวคิดขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ Knowles (1975), Brockett & Hiemtra (1991) และ Costa & Kallick (2004) และใช้

กระบวนการคิดเป็น ตามแนวคิดของ ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้และการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ 2) การวางแผนการเรียนรู้ 3) การแสวงหาแหล่งวิทยาการ 4) การปฏิบัติ 5) การประเมินผลการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้กระบวนการคิดเป็น เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ ส่วนแบบประเมินความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สร้างขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้ประเมินความมั่นใจของตนเองว่า เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้ตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองครบทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้แล้ว นักศึกษาจะมีความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหรือไม่ โดยกำหนดประเด็นในการประเมินที่เกี่ยวข้องกับความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 5 ด้าน คือ การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ และการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งวิทยาการ การปฏิบัติ การประเมินผลการเรียนรู้ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ ลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ คือ มั่นใจมากที่สุด มั่นใจมาก มั่นใจปานกลาง มั่นใจน้อย และมั่นใจน้อยที่สุด และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้แสดงความรู้สึกลึกซึ้งของตนเองที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดประเด็นในการประเมินที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักศึกษาเลือกระดับความพึงพอใจที่ตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุดในแต่ละประเด็นคำถาม ลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด ส่วนที่ 2 แบบประเมินปลายเปิด ให้นักศึกษาเขียนอธิบายความคิดเห็นของตนเองที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น พบว่า สามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาได้ฝึกการใช้ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ มาประกอบการคิดเพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อนำไปปฏิบัติและประเมินผล ตามกระบวนการคิดเป็น ผลการเรียนรู้ดังกล่าว จึงทำให้นักศึกษา สามารถวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ และกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งวิทยาการ กำหนดแนวทางการปฏิบัติ และประเมินผลการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ได้ โดยนักศึกษาทุกคนผ่านการประเมินและมีผลคะแนนร้อยละ 70 ขึ้นไป นักศึกษาทุกคนสามารถสรุปความรู้ของตนเองได้ถูกต้องตามเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ ผลการประเมินความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่านักศึกษากว่า 17 คน มีความมั่นใจในระดับมากที่สุด นักศึกษากว่า 13 คนมีความมั่นใจในระดับมาก และผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจมากในวิธีการจัดการเรียนรู้ ส่วนการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ของตนเอง และระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ไม่พบความพึงพอใจในระดับน้อย หรือน้อยที่สุด นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ว่าสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆได้ มีความรู้เรื่องการใช้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ สิ่งที่ได้เรียนรู้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ มีแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง และต้องการให้มีการขยายเวลาการจัดกิจกรรมเพื่อนำแผนการเรียนรู้ไปปฏิบัติจริง ผลจากการประเมินความพึงพอใจในข้อที่นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับปานกลางและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมการเรียนรู้ นี้ ให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

อภิปรายผล

1. ผลจากการวิจัย พบว่า นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ และกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ แสวงหาแหล่งวิทยากร กำหนดแนวทางการปฏิบัติ และประเมินผลการเรียนรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ได้ ตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาได้เรียนรู้การใช้ข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ มาประกอบการคิดและตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเอง และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งกระบวนการดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ วิธีการคิดก่อนการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รู้จักคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นผู้คิดไตร่ตรอง มีเหตุผล รอบคอบ และเป็นการคิดตัดสินใจ ที่อยู่บนพื้นฐานของควมมีคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับ Brockett and Hiemstra (1991) เสนอว่า พฤติกรรมของมนุษย์นั้น ไม่ได้ถูกควบคุมหรือถูกกำหนดขึ้นเพราะอำนาจภายนอก หรือการยั่วยุจากภายใน แต่พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลที่เกิดจากการตัดสินใจของมนุษย์เอง เพราะมนุษย์มีความสามารถในการตัดสินใจ เลือกวิถีทางและแนวทางการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง และสอดคล้องกับ เพ็ญศรี สุขสวัสดิ์ (2543) ที่ระบุว่า การพัฒนานักศึกษาให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นักศึกษาต้อง รู้จักตั้งคำถาม สามารถคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักวิธีแก้ปัญหา หาคำตอบ เพื่อนำไปใช้เชื่อมโยงความรู้กับการทำงานและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

2. นักศึกษามีความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพราะกิจกรรมการเรียนรู้นี้ นักศึกษาได้ฝึกการคิดและตัดสินใจ ตามกระบวนการคิดเป็นในทุกขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และทุกขั้นตอนนักศึกษามีความพอใจในผลการเรียนรู้ จึงทำให้นักศึกษารับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการเรียนรู้นั้นๆ จึงส่งผลต่อความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Evans (1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550) ที่กล่าวถึง ความเชื่อในความสามารถของตนเองว่า เมื่อบุคคลใดก็ตามประสบความสำเร็จจากการกระทำ บุคคลนั้นจะมีความเชื่อในความสามารถของตนเองมากที่สุด ส่งผลให้บุคคลนั้นประเมินความสามารถของตนเองสูงขึ้น ระดับความเชื่อในความสามารถที่มีอยู่เดิมและการประสบความสำเร็จบ่อยๆ ทำให้บุคคลนั้นพัฒนาความเชื่อในความสามารถของตนเองมากขึ้น ทำให้เกิดความมั่นใจในการกระทำในครั้งต่อไป ดังนั้น การที่นักศึกษาได้รับการพัฒนาให้รับรู้ความสามารถของตนเอง ว่าตนเองมีความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ ทำให้นักศึกษาได้ใช้ทักษะความสามารถที่ได้รับจากการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความพยายามกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งการใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นคลิปปวีดีโอของบุคคลที่ประสบความสำเร็จที่มีการดำเนินชีวิตคล้ายคลึงกับนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเห็นตัวอย่างความสำเร็จ จึงมีความพยายามที่จะกระทำให้สำเร็จได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ในการจัดการเรียนรู้ ครู (ผู้วิจัย) และครูประจำกลุ่ม ที่ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจในการเรียนรู้ ให้การดูแลเอาใจใส่นักศึกษาที่มีสภาวะทางร่างกายและจิตใจที่ไม่พร้อมในการเรียนรู้ โดยการอนุญาตให้พัก ทำให้นักศึกษามีความผ่อนคลาย ไม่เครียด จึงทำให้นักศึกษาเรียนรู้อย่างมีความสุขและกลับมาเรียนด้วยความตั้งใจ ซึ่งวิธีการดังกล่าว มีความสอดคล้องกับ Bandura (1977) เสนอว่า การที่บุคคลได้เห็นตัวอย่างจากคนอื่น ที่มีพฤติกรรมคล้ายคลึงกับตนเองแล้วประสบความสำเร็จ ทำให้บุคคลนั้นคิดว่าตนเองมีความสามารถและทักษะเช่นเดียวกับบุคคลนั้น ดังนั้นตนต้องประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกัน รวมทั้งการใช้คำพูดชักจูง ทำให้ผู้ถูกชักจูงเกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง เชื่อว่าตนเองสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบผลสำเร็จได้

3. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาการศึกษา นอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยจัดการเรียนรู้ เนื้อหา และสื่อการเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้นำเอา

ประสบการณ์ของตนมาใช้ในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง โดยให้อิสระแก่นักศึกษามีบทบาทตั้งแต่ การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ วางแผนเรียนรู้ แสวงหาแหล่งวิทยาการ กำหนดแนวทางการปฏิบัติและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง การจัดการเรียนรู้รายกลุ่ม เป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น นักศึกษาจะได้ทำงานร่วมกับเพื่อนกับครูและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รู้จักการทำงานเป็นทีม การแบ่งงานกันทำภายในกลุ่ม การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะเจตคติที่แตกต่างกัน จะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ประสบการณ์ที่หลากหลาย สอดคล้องกับ Knowles (1975) ที่กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ การสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้เรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ด้วยการอำนวยความสะดวกในการเรียนให้ผู้เรียนส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีบรรยากาศช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่าการแข่งขัน มีความไว้วางใจกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นใจว่าได้รับการสนับสนุน ไม่ควรมีบรรยากาศตำหนิหรือตัดสิน ความรู้สึกนี้จะพัฒนาไปสู่การเคารพซึ่งกันและกัน และกล้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การฝึกให้นักศึกษาได้ใช้กระบวนการคิดเป็นในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทำให้นักศึกษามีทักษะในการคิด คิดไตร่ตรอง มีเหตุผล รอบคอบ ก่อนการตัดสินใจ ส่งผลให้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น เป็นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแบบคนคิดเป็น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพต่อไป นอกจากนี้การที่นักศึกษาได้รับการพัฒนาให้รับรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สามารถใช้ทักษะที่ได้รับจากการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และมีความพยายามกระทำการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ใช้กับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้น ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้ ไปทดลองใช้กับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือระดับประถมศึกษา ที่ได้เรียนรู้ในรายวิชาทักษะการเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในเนื้อหาที่แตกต่างกันตามระดับของการศึกษา เพื่อศึกษาระดับการศึกษามีผลต่อความเหมาะสมกับกิจกรรมนี้ หรือไม่ หรือมีข้อจำกัดในการใช้กิจกรรมนี้อย่างไร

2. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน โดยใช้กระบวนการคิดเป็น ผู้วิจัยได้ศึกษากับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นนักศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หากมีการวิจัยครั้งต่อไปอาจนำกิจกรรมนี้ ไปทดลองใช้กับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ รวมทั้งนักศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษา หรือนักศึกษาสังกัดวิทยาลัยชุมชน ซึ่งเป็นนักศึกษาที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไปเช่นกัน แต่อยู่ในบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น หลักสูตรจัดการศึกษาวิชาชีพ วิธีการเรียนประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ นี้ ว่ามีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวหรือไม่

3. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ใช้กับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 16- 42 ปี ผลของการวิจัยจึงอธิบายได้เฉพาะกลุ่มที่ศึกษาดังกล่าว ดังนั้น ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่มีอายุระหว่าง 43- 60 ปี ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนปลายที่มีความสามารถทางสติปัญญาสมบูรณ์ที่สุด คือคุณภาพของความคิดจะเป็นระบบ มีความสัมพันธ์กันและมีความคิดรูปแบบนามธรรม มีความคิดเปิดกว้าง ยืดหยุ่นมากขึ้น และจดจำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆได้ดี เพื่อศึกษาว่ากิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับนักศึกษากลุ่มดังกล่าวหรือไม่ หรือมีข้อจำกัดในการใช้กิจกรรมนี้อย่างไร

4. เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้น โดยไม่ระบุการใช้ในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง นักศึกษาจึงมีอิสระที่จะเลือกเรียนรู้ตามที่ตนเองสนใจนอกเหนือจากรายวิชาเรียน ซึ่งหากมีการวิจัยในครั้งต่อไป อาจนำกิจกรรมนี้ไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาที่ต้องการให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เช่น รายวิชาพัฒนาอาชีพ รายวิชาทักษะการเรียนรู้ เพื่อศึกษาความเหมาะสมของกิจกรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: มปท.
- บุญศิริ อนันตเศรษฐ. (2544). *การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนในระดับมหาวิทยาลัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญศรี สุขสวัสดิ์. (2543). *ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองและแบบภาวะผู้นำของศึกษาธิการจังหวัด. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วิกร ตันทวงค์ และ วัทยา ธรรมกิตติภพ. (2554). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยรายวิชา 26708: หน่วยที่ 10 การวิจัยเชิงทดลองในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2541). *เทคนิคการสอนแนวใหม่*. กรุงเทพฯ : กรมศึกษานอกโรงเรียน
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2550). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 10) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2546). *การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2552). *แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .
- อารักษ์ อินทร์พยุง. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- Bandura, Albert. (1997). *Self-efficac : The exercise of control*. New York : W.H. Freeman. and company.

Brockett, R. G. and R. Hiemstra. (1991). *Self-direction in Adult Learning: Perspectives on theory, research and practice*. London : Routledge.

Costa , A. L. and Kallick , Bena. (2004). *Assessment Strategies for Self-directed Learning*. California: Corwin Press A Sage Publications.

Knowles, M.S. (1975). *Self- Directed Learning: A Guide for Learner and Teacher*. New York: Association Press.

